

THE VILLAGE SCHOOL PROBLEMS AND PROSPECTS

Summary

The article deals with the peculiar village school problems such as:

- *demographic problems are connected with village depopulation. Therefore village pupils' quantity degradation decreases requirements of farm laborers;*
- *psychological and pedagogical problems deal with intensification of the first juvenile crisis because teens' age coincides with the changes of studying (teaching) forms, transition from the only primary school teacher to many different subjects' teachers;*
- *teaching and methodical problems are connected with pupils' academic knowledge matters' overwork.*

The ways of the mentioned problems resolving are given in the article. They have to take into consideration the experience of the leading world countries.

Key words: village school, educational process, problems: social and economical, psychological and pedagogical, teaching and methodical; the prospect development.

УДК 373. 211. 24

Л.П. Загородня

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ СТВОРЕННЯ ПОЗИТИВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ ВИХОВАТЕЛЯ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

У статті представлено систему роботи зі створення, розвитку і корекції професійного іміджу вихователя ДНЗ, що ґрунтується на низці важливих педагогічних умов. Подано тлумачення поняття "педагогічні умови", охарактеризовано три етапи системної роботи з вихователями дошкільних закладів зі створення, корекції і розвитку власного позитивного іміджу. Виділено завдання і форми роботи, названо найбільш ефективні засоби формування знань вихователів про професійний імідж та удосконалення іміджотворчих умінь. Окреслено напрями подальших наукових розвідок.

Ключові слова: професійний імідж вихователя дошкільного закладу, педагогічні умови створення іміджу професіонала, елементи побудови іміджу, аудіоімідж, візуальний імідж.

Постановка проблеми. Поняття "імідж" в системі освіти набуло актуальності в період становлення незалежності України та переосмислення підходів до навчально-виховного процесу в усіх її ланках. Перш ніж віддати дитину до дошкільного закладу батьки обов'язково цікавляться: "Хто буде вихователькою у їхньої дитини?", "Чи можна віддати дитину саме до цього дошкільного закладу?", "Що говорить громадськість про той чи інший дошкільний заклад? Яка у нього репутація?". Тому сьогодні мати позитивний професійний імідж колективів ДНЗ і кожному вихователю зокрема – це вимога часу. Проте спостерігається суттєве протиріччя між необхідністю цілеспрямованого створення власного позитивного іміджу професіонала дошкільного закладу і частковою готовністю фахівців до цієї роботи.

Метою статті є висвітлити систему роботи зі створення, розвитку і корекції професійного іміджу вихователів.

Завдання статті. Здійснити короткий аналіз останніх публікацій в галузі педагогічної іміджології. Охарактеризувати етапи роботи зі створення, розвитку і корекції іміджу вихователя дошкільного закладу. Виокремити педагогічні умови, які впливають на ефективність процесу цілеспрямованої побудови позитивного іміджу вихователя ДНЗ.

Аналіз останніх публікацій. Імідж як необхідний атрибут ділових стосунків є складовою професійного успіху у будь-якій сфері людської діяльності. В. Горчакова зазначає, що імідж – це цілеспрямовано сформований образ, багатозначне послання, яке адресоване різним його споживачам, взаємозбагачувальний діалог, багатоманітний, типажний або особистісний. Критерієм гідного іміджу, на її думку, є гармонійність як відповідність усього всьому: духовного – матеріальному, змісту – формі, частині – цілому. А важливим показником вдалого іміджу є максимальний прояв в образі індивідуальності [2, с. 7]. Дослідники естетики іміджмейкінгу С. Уланова та Н.Барна визначають імідж як образ-константу, або цілепокладання, установку на певний ідеал, на який у кінцевому результаті має бути спрямована і діяльність. Але ідеал як зразок для наслідування, ідеал бажаний та необхідний для досягнення конкретної мети [1, с. 9].

З позицій педагогічної іміджології імідж учителя, як стверджує А. Калюжний, – це "стереотип образу педагога в уявленні учнів, колег і соціального оточення". А соціально-психологічне визначення іміджу учителя, на думку дослідника, – це "символічний образ суб'єкта, який створюється в процесі взаємодії педагога з учасниками педагогічного процесу" [4, с. 32-33].

К. Крутій вважає, що імідж педагога дошкільного навчального закладу може бути представлений як соціально-психологічний образ, формування якого зумовлено наявністю яскраво виражених спонтанно або

усвідомлено презентованих якостей педагога, легко сприймається оточуючими при першому контакті, і відповідний очікуванням аудиторії, є прологом до формування авторитету [5].

Найбільш важливими елементами побудови педагогічного іміджу, за переконанням А. Калюжного, є наступні:

1. Створення іміджу є тільки доповненням, а не заміною педагогічної діяльності.
2. Слід звертатися до створення педагогічного іміджу задовго до початку педагогічної діяльності.
3. В основі комунікації має бути простота мовлення, а проблеми, що розглядаються повинні мати значення для кожного.
4. Обов'язково необхідні експерти зі сторони [4].

У процесі дослідження сутності, складових та закономірностей функціонування професійного іміджу вихователя виникла необхідність визначення педагогічних умов, які забезпечуватимуть успішне всебічне формування професійного іміджу.

Філософське розуміння умов ґрунтується на ідеї залежності зумовленого компонента від наявності певних обставин та умов. Сукупність конкретних умов будь-якого явища створює середовище його існування. Так, умова як категорія детермінізму, створює загальний діалектичний взаємозв'язок. Також необхідно зазначити, що умови є важливим фактором результативності, оскільки вони складають саме те середовище, в якому виникають, існують та формуються необхідні явища [6].

Педагогічні умови – це ті умови, які свідомо створюються в педагогічній діяльності та які повинні забезпечити найбільш ефективне формування та протікання необхідного процесу. Однак, щодо питання створення професійного іміджу, педагогічні умови не можуть бути обмежені лише обов'язками, оскільки формування іміджу майбутнього педагога базується на принципах єдності суб'єктивного та об'єктивного, внутрішнього та зовнішнього, сутності та явища, можливого та необхідного. Таким чином, з урахуванням взаємної залежності свідомої безпосередньої участі реципієнтів впливу та ретельно підготовленого середовища З.Тимошенко були сформульовані наступні умови, які забезпечуватимуть найбільш ефективне формування професійного іміджу майбутнього педагога: сформованість мотиваційного компонента професійної компетентності майбутнього фахівця, що охоплює комплекс зусиль, пов'язаних з усвідомленням необхідності формування власного позитивного іміджу, з розвитком інтересу до власної особистості та навколишнього світу, підвищення самооцінки та створенням "Я-концепції"; відповідність змісту освітнього процесу задачам формування професійного іміджу педагога, що передбачає включення системи іміджформуючих заходів у навчально-виховний процес вищого навчального закладу; дотримання принципу системності в процесі формування та корекції професійного іміджу фахівців та принципу різноманітності у відборі форм та методів роботи з формування та корекції професійного іміджу; активізація суб'єкта в процесі формування професійного іміджу, яка передбачає активність педагога в процесі формування власного іміджу, оволодіння навичками самопізнання, самовдосконалення, самоіміджування та проектування ефективного іміджу [6].

В. Ісаченко виділила такі умови формування позитивного професійного педагогічного іміджу майбутнього викладача вищої школи: використання технології кар'єроорієнтованого розвитку магістрантів як менеджерів сфери освітніх послуг вищої школи; оновлення змісту навчальної інформації знаннями особливостей прояву сигнального комплексу у сприйнятті й розумінні учасниками спілкування один одного; активізація навчання магістрантів через етико-естетичне оформлення свого зовнішнього вигляду і самопрезентації засобами іміджології [3, с. 180].

Виклад основного тексту. Аналіз вище наведених досліджень з проблеми створення професійного іміджу педагога дозволив нам виділити такі педагогічні умови побудови, розвитку і корекції позитивного професійного іміджу вихователя дошкільного навчального закладу: сформованість спрямованості на створення позитивного іміджу вихователя-професіонала; ґрунтовні і системні знання про сутність, види, функції і структуру педагогічного іміджу та способи його побудови, розвитку і корекції; уміння цілеспрямованого створення педагогічного іміджу, з урахуванням індивідуальних можливостей і власного бачення позитивного професійного образу вихователя; активність вихователів у процесі формування власного позитивного професійного іміджу.

Із метою підвищення рівня готовності вихователів до створення, корекції і розвитку власного позитивного професійного іміджу, ми розробили систему роботи, яка передбачала поетапність, ґрунтувалася на низці важливих педагогічних умов і передбачала використання різноманітних форм організації навчання педагогів. Розробляючи її, ми урахували наявні у педагогів знання про імідж, його види, структурні компоненти, функції, які виконує імідж, засоби його розвитку і корекції.

Методика реалізації розробленої нами системи роботи полягала у проведенні комплексу навчальних заходів для вихователів (лекції, консультації, бесіди, семінари, семінари-тренінги, диспути, ділові ігри, брейн-ринги, конкурси).

Наша робота проводилася у три послідовні етапи.

І етап – інформаційно-пошуковий. Метою цього етапу визначили поглиблення і систематизацію знань вихователів про створення, корекцію і розвиток позитивного педагогічного іміджу, виховання у них

стійкого професійного інтересу до цілеспрямованого створення власного іміджу. Завдання етапу: формування мотивації вихователів до створення, корекції і розвитку власного позитивного професійного іміджу; подача відомостей про імідж, і педагогічний зокрема, його види, структурні компоненти, функції; виховання установки на необхідність цілеспрямованого і грамотного створення професійного іміджу вихователя, з урахуванням індивідуальних особливостей, а саме уявлень про образ сучасного вихователя.

Зазначені завдання були реалізовані під час 4 лекцій, консультацій, бесід, засідання дискусійного клубу.

Результат: сформованість у вихователів позитивної мотивації до професійного іміджування, засвоєння ними інформації, яка необхідна для побудови, корекції та розвитку іміджу вихователя в професійно-педагогічній діяльності.

II етап – діяльнісно-практичний. Він передбачав формування елементарних умінь і навичок створення, корекції і розвитку позитивного іміджу вихователя. Завдання етапу: на основі усвідомлення кожним вихователем свого рівня готовності до побудови, розвитку і корекції власного іміджу професіонала вправляти в уміннях в галузі іміджування, перевести наявні уміння у створенні свого педагогічного образу на рівень навичок.

Провідними формами на даному етапі були семінари, семінари-тренінги, диспути, ділові ігри, круглі столи, методичні тренінги.

Результат: визначеність у виборі способів побудови, розвитку і корекції власного іміджу, з урахуванням індивідуальних можливостей і того іміджу, який є у вихователя наразі, вміння доцільно вибирати засоби створення власного педагогічного іміджу і професійно користуватися ними.

III етап – творчий – мав на меті узагальнення знань, умінь і навичок у створенні позитивного професійного іміджу вихователя, переведення деяких умінь на творчий рівень. Завдання етапу: спонукати вихователів до комплексного використання знань про педагогічний імідж, способи його побудови, розвитку і корекції та до демонстрації відповідних умінь і навичок в умовах квазідіяльності.

Основними формами роботи на даному етапі були брейн-ринг і конкурс "Імідж вихователя".

Результат: компетентність і кваліфікованість вихователів щодо побудови, розвитку і корекції власного професійного іміджу.

Зупинимося на характеристиці змісту кожного етапу роботи детальніше. Отже, на інформаційно-пошуковому етапі нашої роботи ми уточнювали, розширювали, поглиблювали, узагальнювали і закріплювали знання вихователів про імідж, його види, структурні компоненти іміджу, функції, які виконує імідж. Чільне місце відводили інформації про невербальні засоби спілкування – міміку, пантоміміку, такесіку (спілкування з допомогою дотику), жестику, візуальний контакт. Особливу увагу звертали на позитивний професійний імідж вихователя дошкільного навчального закладу.

На цьому етапі вихователям були прочитані лекції з тем: "Імідж як соціально-психологічне явище. Види іміджу"; "Характеристика функцій і складових особистісного іміджу"; "Характеристика педагогічного іміджу. Технологія створення позитивного професійного іміджу вихователя"; "Робота в команді як необхідний фактор формування позитивного іміджу вихователя".

Теми вищезазначених лекцій нами були вибрані такі, щоб охопити основні питання педагогічного іміджування, адже без конкретних знань про імідж вихователя, його структуру і засоби неможливо сформулювати установку на цілеспрямоване створення власного іміджу і вміння його побудови, розвитку і корекції.

Метою лекцій було сформулювати у вихователів уявлення про імідж як цілеспрямовано або стихійно сформований образ суб'єкта з метою здійснення соціально-психологічного, емоційно-психологічного впливу на цільову аудиторію задля популяризації, реклами, досягнення особистісних інтересів тощо; знання про методи, принципи побудови ефективного особистісного імідж-образу, його психологічні властивості. Зміст лекцій презентував теоретико-методологічну базу іміджології, її коротку історію становлення як науки, типологію та основні функції іміджу, методи формування, реалізації, корегування іміджу організації (педагогічного колективу дошкільного закладу). Вихователі, які прослухали лекції мали зрозуміти сутність основних навичок та умінь щодо оволодіння механізмами впливу імідж-образу на масову свідомість, навичок колористики та стилістики, необхідність створення успішного ділового іміджу, а також усвідомлення значення отриманих знань для своєї професійної діяльності.

Алгоритм проведення лекцій передбачав привітання з вихователями і спонукання їх до сприймання, аналізу і присвоєння почутої інформації відповідно до рівня професійної майстерності кожного педагога.

Найбільший інтерес у вихователів викликала лекція на тему "Характеристика педагогічного іміджу. Технологія створення позитивного професійного іміджу вихователя".

Змістом другого – діяльнісно-практичного етапу було проведення з педагогами низки тренінгів: "Візуальний імідж", "Аудіоімідж", "Педагогічний імідж", "Внутрішній імідж" та диспуту-тренінгу "Творчість педагога – це необхідність чи данина моді "

У процесі тренінгів вихователі виявляли неглибокий інтерес до пропонуваного вправ і завдань,

захоплювалися процесом їх виконання, намагалися максимально виявити і застосувати свої знання й удосконалити наявні вміння створення свого іміджу. Вони з цікавістю брали участь у проведенні тренінгів, адже їх зміст дозволяв пізнати щось нове і водночас випробувати свої можливості щодо створення власного іміджу. Тренінгове заняття будувалося таким чином. Спочатку вихователям пропонувалися діагностичні тести, які дозволяли їм зрозуміти на скільки у них сформоване те чи інше вміння, а потім вони залучалися до виконання вправ, спрямованих на покращення діагностованих складових професійного іміджу. Під час одного тренінгу учасники виконували біля 6-7 вправ. Так, наприклад, тренінг "Аудіоімідж", мета якого полягала у розвитку навичок ефективного спілкування, складався з двох частин. На початку заняття вихователям пропонували діагностичні тести на визначення власних комунікативних умінь, а потім педагогів залучали до виконання вправ, спрямованих на розвиток й удосконалення комунікативних навичок: "Ти і я" (мета: розширити досвід переживання почуття єдності з іншими людьми, навички безумовного прийняття інших людей, зміцнення почуття власної значущості), "Я бачу перед собою" (мета: розвиток сприйняття), "Так – ні" (мета: зняття психологічної напруги), "Здається я все знаю про тебе" (мета: покращити групову взаємодію, скоротити дистанцію між учасниками групи). Насамкінець тренінгу вихователям пропонували розробити рекомендації "Чого треба навчитися для ефективного спілкування?"

Загалом можемо резюмувати, що застосовані нами форми роботи дозволили активізувати знання вихователів і перевести їх у площину практичних умінь та навичок.

Змістом роботи на третьому – творчому етапі реалізації розробленої нами системи роботи було проведення з педагогами брейн-рингу і конкурсу імідж вихователя.

Під час проведення конкурсу "Імідж сучасного вихователя", ми об'єднали педагогів у дві групи і виконання завдань відбувалося у формі своєрідного змагання між ними.

Під час першого конкурсу ми запропонували представникам від кожної команди розробити у довільній формі зміст самопрезентації, зазначивши наступну інформацію: власне життєве кредо; досягнення у професійній діяльності; секрет професійного успіху; погляди на педагогічну професію з середини; професійні мрії, здобутки та проблеми, мої таланти та їх максимальна реалізація в професії; поради колегам як стати успішним вихователем.

Другим завданням було розробити рекомендації чи практичні поради для педагогічних працівників, щодо способів створення приємного враження про образ вихователя дошкільного закладу.

Третє завдання конкурсу полягало у визначенні рівнів науково-методичної та психолого-педагогічної підготовки вихователів та їхньої загальної ерудиція.

Четверте конкурсне завдання – "Імпровізація". Вихователі мали відповісти на непередбачуване запитання дітей. Цей конкурс виявляв здатність вихователів імпровізувати, професійно виходити із ситуацій, які створюють вихованці.

Завданням конкурсу "Резюме" було переконати роботодавця в галузі освіти взяти вас на роботу, використавши самопрезентацію-портфолію власних педагогічних здобутків та позитивних якостей, як вихователя, колеги, людини, зацікавити своєю персоною та накреслити педагогічні перспективи співпраці з Вами.

Під час творчого конкурсу "Портрет вихователя майбутнього" педагоги, використовуючи запропоновані картинки, маркери, клей, творчу уяву, колективний дух та знання, мали створити колективний колаж-картину, яка б відображала основну ідею і зміст побудови позитивного професійного іміджу вихователя дошкільного закладу.

Висновки. Аналіз результатів проведеної роботи дає підстави для таких висновків. У процесі реалізації презентованої системи роботи з покращення рівня готовності вихователів до створення, корекції і розвитку власного позитивного професійного іміджу ми намагалися добирати такі форми, під час яких вихователі могли б переконатися у необхідності цілеспрямованого створення позитивного іміджу професіонала, поглибити і систематизувати знання про імідж і засоби його побудови, розвитку і корекції та спробувати себе в ролі іміджмейкерів. При цьому нами урахувався рівень знань вихователів, їхні професійні потреби та інтереси. Слід зазначити, що найбільш ефективними засобами формування знань вихователів про позитивний професійний імідж та удосконалення іміджотворчих умінь виявилися тренінги і конкурси.

Отже, результати експериментальної роботи засвідчують, що реалізація визначеної нами сукупності педагогічних умов забезпечує достатній рівень готовності вихователів до створення, розвитку і корекції власного позитивного професійного іміджу.

Проблема створення позитивного професійного іміджу вихователя дошкільного навчального закладу не вичерпується результатами виконаної роботи. Подальшого дослідження потребують такі питання: особливості створення позитивного іміджу керівника ДНЗ; підготовка педагогічних кадрів у вищому навчальному закладі до створення позитивного професійного іміджу, формування корпоративної культури колективу дошкільного закладу.

Література

1. Барна Н. В. Естетика іміджмейкінгу. Монографія / Н. В. Барна, С. І. Уланова. – К. : Видавничий Дім "Слово", 2012. – 176 с.
2. Горчакова В. Г. Имидж: розыгрыш или код доступа? / В. Г. Горчакова. – Ростов н/Д : Феникс, 2011. – 252 с. – (Имидж и стиль)
3. Ісаченко В. В. Формування професійно-педагогічного іміджу майбутніх викладачів вищої школи [Рукопис] : дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04 / Вікторія Володимирівна Ісаченко. – Одеса, 2004. – 215 с.
4. Калюжный А. А. Психология формирования имиджа учителя [Текст] / А. А. Калюжный. – М. : Гуманитарный издательский центр ВЛАДОС, 2004. – 222 с.
5. Крутій К. Формування позитивного іміджу навчального закладу [Текст] / К. Крутій // Практика управління дошкільним закладом. – 2011. – № 1. – С. 21-26.
6. Тимошенко З. І. Актуальні проблеми формування навчального закладу в Україні [Текст] / З.І. Тимошенко // Проблеми іміджології. Збірник наукових доповідей учасників IV Міжнародної науково-практичної конференції: 16 травня 2003. – К., 2003. – С. 22-30.

Л.П. Загородняя

**ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ СОЗДАНИЯ ПОЗИТИВНОГО ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО
ИМИДЖА ВОСПИТАТЕЛЕЙ ДОШКОЛЬНЫХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ**

Резюме

В статье представлено систему работы по созданию, развитию и коррекции профессионального имиджа воспитателя ДУЗ, которая основывается на ряде важных педагогических условий. Определено толкование понятия "педагогические условия", охарактеризовано три этапа системы работы с воспитателями дошкольных учреждений по созданию, коррекции и развитию собственного позитивного имиджа. Выделены задания и формы работы, названо наиболее эффективные средства формирования знаний воспитателей о профессиональной деятельности имиджа и усовершенствования имиджетворческих умений. Очерчено пути дальнейших научных исследований.

Ключевые слова: профессиональный имидж воспитателя детского сада, педагогические условия создания имиджа воспитателя, элементы построения имиджа, аудиоимидж, визуальный имидж.

L.P. Zagorodnya

**PEDAGOGICAL CONDITIONS OF CREATING OF PRESCHOOL TEACHERS' POSITIVE
PROFESSIONAL IMAGE**

Summary

This paper describes a system of creating, development and corrective work of the preschool teacher professional image, which is based on a number of important pedagogical conditions. It is defined the interpretation of the term "teaching conditions," it is also characterized three stages of systematical work with preschool teachers according to creation, correction and development of their own positive image. The work tasks and forms are emphasized, it is also called the most effective means of preschool teachers' knowledge forming about professional image activities and improving the image creational skill. Outlined scientific research ways are described.

Key words: preschool teacher professional image, pedagogical conditions of professional image creating, the elements of image creating, audio image, visual image.

УДК 373.3

Я.В. Одинцова

ВИХОВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ У ШКОЛЯРІВ І СТУДЕНТІВ ВНЗ

Дослідження проблеми розвитку толерантності особистості викликано практичною необхідністю популяризації толерантності як життєвої стратегії, що дає можливість успішної побудови взаємин і збереження внутрішньої рівноваги, гармонії і цілісності власного внутрішнього світу; необхідністю виховання членів суспільства в дусі терпимості і миролюбства. У зв'язку з цим у сучасній освітній парадигмі особливе місце займає проблема розвитку толерантного у свідомості всіх категорій населення, в тому числі і студентства.

Історично склалося, що українська інтелектуальна еліта є найбільш активною в політичному та громадянському сенсі частиною суспільства і визначає вектор його розвитку. Сучасні студенти, вступаючи в активне соціальне і професійне життя, є тією силою, яка в найближчому майбутньому зможе впливати на становлення українського суспільства і держави. Таким чином, формування толерантної позиції сучасної молоді в нашій країні є потужним важелем подальших суспільних змін. Виховання толерантності, як особистої якості необхідно розглядати в якості невідкладного завдання.

Ключові слова: толерантність, цілісність, терпимість, миролюбство, свідомість.